

An aerial photograph of a vast, dense forest of coniferous trees, likely spruce or fir, stretching across rolling hills. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow over the landscape. The sky transitions from a deep blue at the top to a bright orange near the sun. The forest floor is covered in a thick layer of green and yellow foliage, with some bare trees visible. The overall scene is serene and majestic.

METSÄHALLITUS

Suojavyöhykkeen merkitys lintuvesillä

Ismo Laakso

Metsähallitus, Luontopalvelut

Lintuvesipäivät, Helsinki

1.9.2026

Suojavyöhykkeen merkitys lintuvesillä

- Missä taantuneiden vesilintulajien ja kahlaajien pesät sijaitsevat?
- Miten pesät säilyvät?
- Pelkkä nurmi ilman suojavyöhykettä ei monimuotoisuuden kannalta riittävä
- Hyödyttää kuitenkin vesiensuojelua → suojavyöhykkeet tehostaisivat?
- Myös luhta toimii suojavyöhykkeenä

Luhdat suojavyöhykkeinä

- Vesiuomat johdetaan tyypillisesti suoraan järveen
- Pitäisikö vedet ohjata pintavalutukseen luhdille
- Luhtien vesittäminen lisää myös monimuotoisuutta

Maatalouden muutosten vaikutukset linnustoon

- Rantalaidunnusten ja rantojen hoidon loppuminen → rannat pensoittuvat → vähitellen metsä → avoimuus katoaa
- Maatalouden tehostuminen (isot koneet)
- Ei mahdollisuuksia väistää pesiä maan muokkauksessa
- Lietteen levitys nurmille keväällä (tuhooa pesät)
- Suojavyöhykeleveydet linnuston ja vesiensuojelun kannalta puutteelliset

© Ismo Laakso

© Ismo Laakso

Toimien tarve valuma-alueetasolla

- Hoitotoimet eivät ole riittäviä pelkästään suojelurajauksen sisällä.
- Tarvitaan valuma-alueella tehtäviä hoitotoimia, kuten kosteiden rantaniittyjen kesannointia ym. hoitotoimia mm. jouhi- ja lapasorsia, mustapyrstökuireja, suokukkoja, vikloja ja heinäkurppaa varten
- Nämä toimet olisi hyvä saada osaksi maatalouden tukiohjelmia (tulosperusteinen tukiohjelma?)
- Ilman valuma-alueen toimia taantuvien kosteikkolintukantojen hoito on vaikeaa

© Ismo Laakso

Avoimuuden lisääminen

- Miksi?
- Avoimilla paikoilla pesivät sorsalinnut jouhi- ja lapasorsat pesivät pelloilla, mutta rantaa reunustavan korkean pensas- ja metsävyöhykkeen takia ne joutuvat pesimään kauempana pelloilla, jotta varislinnut eivät tuhoa niiden pesiä (tähystyspuut rannalla)
- Seurauksena pesien tuhoutuminen peltotöissä kasvaa kuivemmilla viljelyslohkoilla
- Sama ongelma on kosteilla rantaniityillä pesivillä kahlaajilla, kuten punajalka- ja lampiviklolla sekä mustapyrstökuirilla

Lintuvesien rantaniitty

- Rantaniittyjen pinta-alat kaventuneet
- Avoimuus katoaa
- Lintujen pesiä yli 200 metrin päässä pellolla

Tulviminen

- Voimakkaat ja pitkäkestoiset tulvat linnuston kannalta keskeisempiä tekijöitä

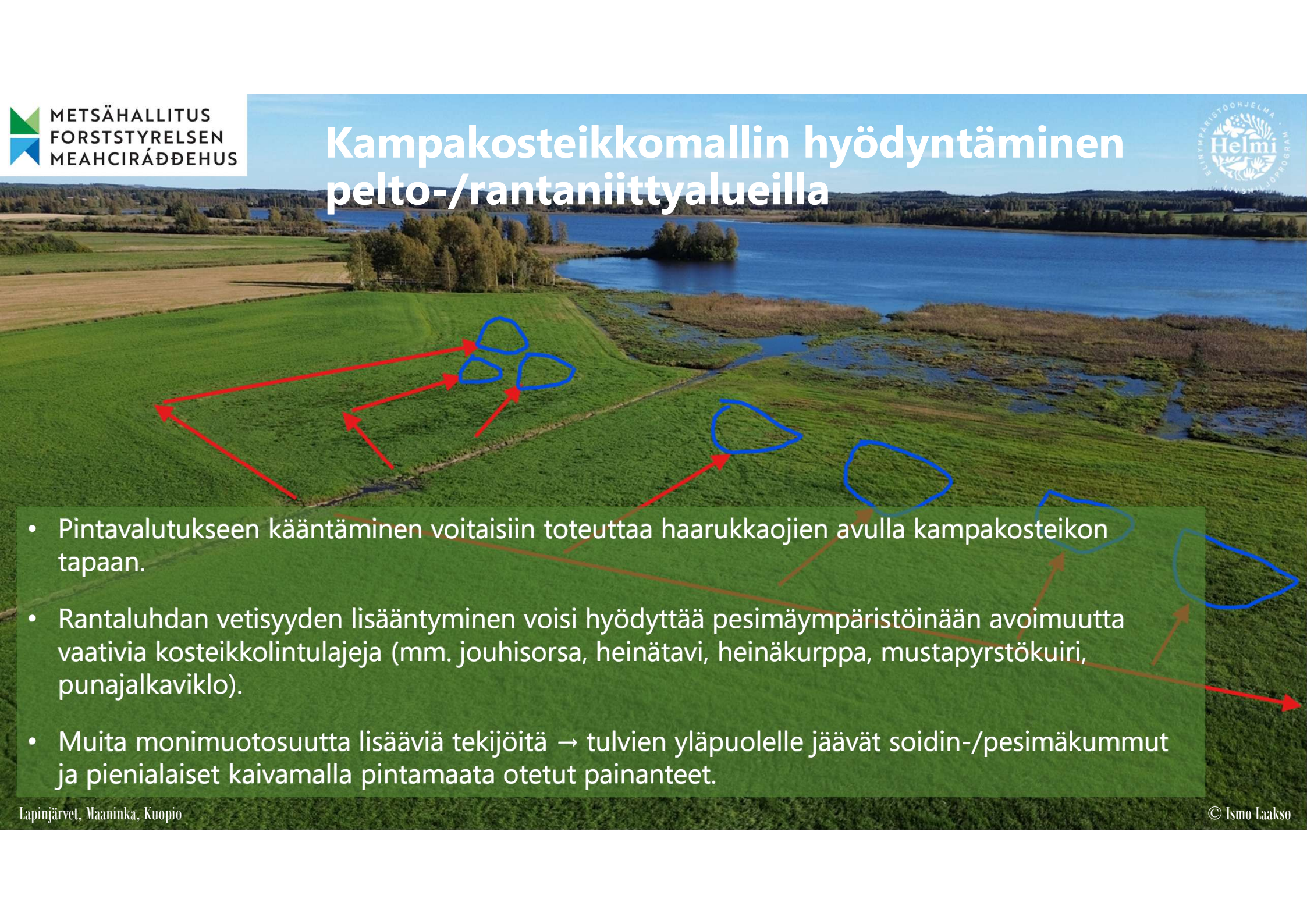

- Hyödyttää pesivää ja levähtävää linnustoa.
- Avoimuuden lisääntyminen mahdollistaa sitä vaativien lintujen pesinnän sovittamisen rantaniityillä tulvien vetäytymisen mukaan
- Suojavyöhykelevyeksien kasvattaminen tulvimisen yläpuolelle hyödyttäisivät vesiensuojelun lisäksi myös linnustoa
- Esim. jouhisorsa aloittaa pesinnät huhtikuussa (ei vielä tulvahuippua)

Suojavyöhykelevyeyksien kasvattaminen

- Kuormituksen hallintaa ja pesimäelinympäristöjen tilaa heikentävät puutteelliset suojavyöhykkeet, jotka eivät ole riittäviä tulvimisen aikaan
- Suojavyöhykkeen laajentaminen tulvan alle jäävän alueen laajuiseksi hyödyttäisi vesiensuojelua eroosio- ja huuhtoutumisriskin vähentyessä
- Tulvan alle jäävillä alueilla viljely on vaikeampaa ja riski vesistökuormitukselle suurempaa.
- Laajennetun suojavyöhykkeen painanteissa viipyvä vesi voisi hyödyttää myös kausikosteikoista ja vetisistä alueista hyötyviä kosteikkolintuja ja turvata niiden pesiä, joita niitot ja peltotyöt monin paikoin tuhoavat

Kampakosteikkomallin hyödyntäminen pelto-/rantaniittyalueilla

-
- Pintavalutukseen kääntäminen voitaisiin toteuttaa haarukkaojien avulla kampakosteikon tapaan.
 - Rantaluhdan vetisyyden lisääntyminen voisi hyödyttää pesimäympäristöinä avoimuutta vaativia kosteikkolintulajeja (mm. jouhisorsa, heinätavi, heinäkurppa, mustapyrstökuiri, punajalkaviklo).
 - Muita monimuotosuutta lisääviä tekijöitä → tulvien yläpuolelle jäävät soidin-/pesimäkummut ja pienialaiset kaivamalla pintamaata otetut painanteet.

Alueiden umpeutuminen

- Rantaniittyjen ja luhta-alueiden raivauksia
- Avoimia avoveden ympäröimiä pesimäsaaria

Maayhteyden katkaisu

Yli puolet luhta- ja rantaniitty-alueesta perustunut

Ennen-jälkeen

Rantaniittyjen kunnostusten linnustovaikutukset

- Linnusto keskittyy kunnostetuille alueille
- Voimakkaasti taantuneet vesilintulajit elpyvät
- Erityisesti vaikutukset pesivissä kahlaajissa (punajalkaviklo, suokukko, mustaviklo, heinäkurppa, mustapyrstökuiri, lampiviklo)

2 järveä

4 järveä

Avoimuuden lisääminen

- Puiden ja pensaiden juurineen poisto
- Kausikosteikkomaisia avovesialtaita
- Pajukko ei uusiudu
- Huomattavia monimuotoisuusvaikutuksia
- Lintujen pesät lähempänä rantavyöhykettä

Juurakoiden poistoa

Lintuvesien rantaniittyjen kunnostus ja hoito

- Jatkuva hoito helppoa ja kustannustehokasta (murskaus, niitto, jyrsintä ja kaivuutyöt eivät vaadi kelluvaa kalustoa)
- Kunnostuksissa syntyneet massat helpompi siirtää pois

Lintuvesien suojavyöhykkeet ja rantaniityjen hoito

Avovesialtaiden ja kausikosteikkojen jatkumoa

Avoimille tulviville rantaniityille vesipainanteiden
lisäystä, juurakoiden poistoa ja allikointia

Liejukon paljastamista (kahlaajille elinympäristöä)

Rannoille leveät suojavyöhykkeet tai kesannointia

© Ismo Laakso, Pohjois-Savon ELY-keskus

© Roosa Pesonen, Elinvoimakeskus

Juurakonpoistoista syntyneet kausikosteikot

- Tärkeitä ruokailuympäristöjä vesilinnuille
- Hyödyttää monin tavoin rantaniittyjen lajistoa
- Selkärangattomien määrät juurakoidenpoistoalueilla huomattavat

Juurakoiden poistot ja allikoinnit

- Laajat vaikutukset koko ekosysteemiin
- Mm. vesiselkärangattomat ja sudenkorennot, uposvesikasvillisuus

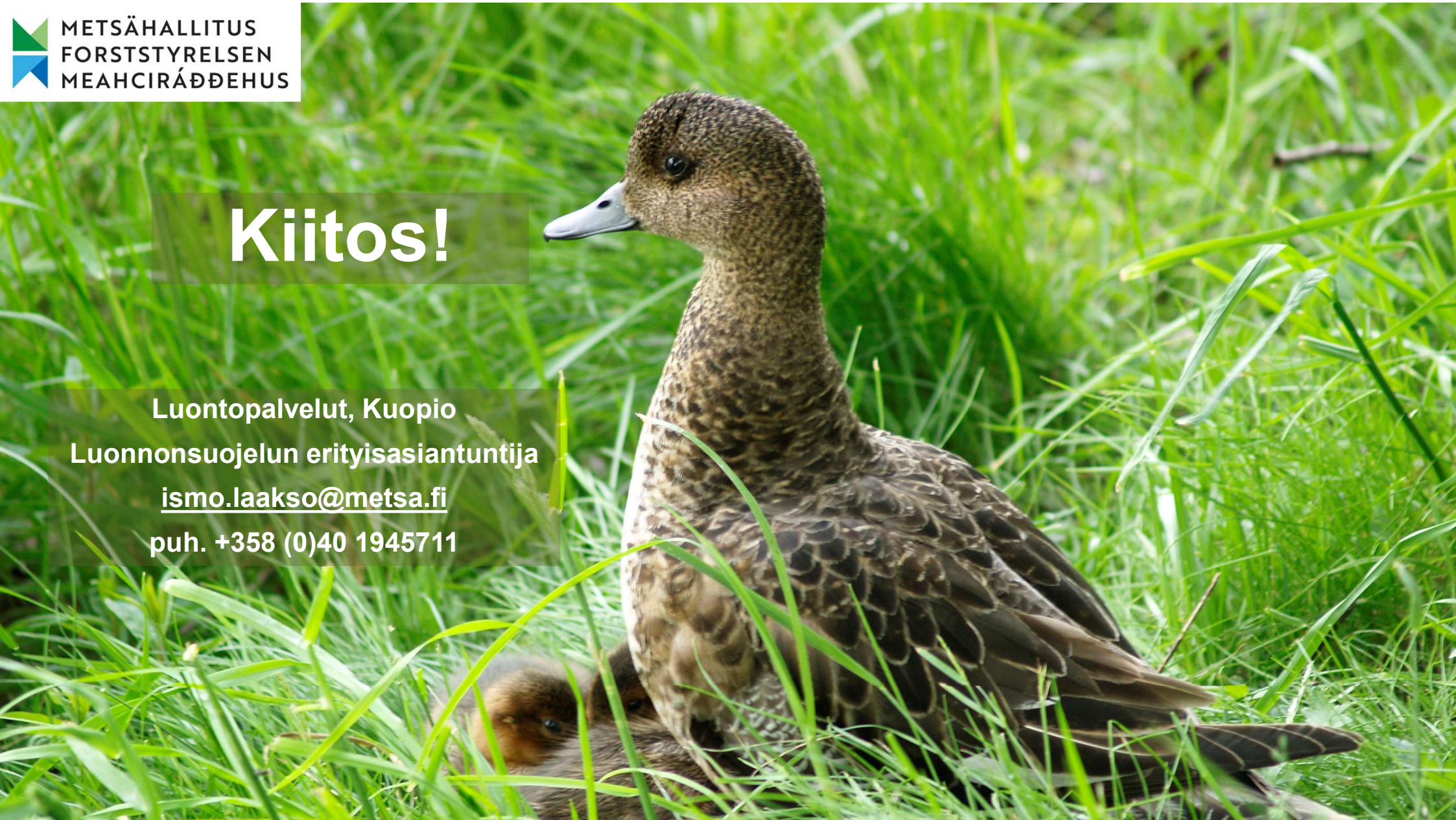

© Veli-Matti Väänänen

© Ismo Laakso Pohjois-Savon ELY-keskus

Kiitos!

Luontopalvelut, Kuopio
Luonnonsuojelun erityisasiantuntija
ismo.laakso@metsa.fi
puh. +358 (0)40 1945711

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus

Kuva: Jari Salonen / Pallastunturit Särkitunturilta nähtynä